

1. GAIA. FINANTZA-SISTEMA

1. Espainiako Finantza-Sistema

Honela defini daiteke finantza-sistema:

Erakunde, bitartekari, merkatu eta finantza-tresnak dira eta haien helburu nagusia aurrezki-unitateetatik, finantza-soberakinekin, finantza-premiak dituzten inbertsio-unitateetara bideratzea da. Aurreko definizioan, finantza-sistema osoa osatzen duten elementuak jasotzen dira.

Finantza-sistemaren funtzioa unitate aurreztaileak eta inbertitzaileak harremanetan jartzea da.

Espainiako finantza-sistemaren Funtzioak:

- Inbertitzaile bakoitzaren finantza-baliabideen beharrak asetzea, nahi duten bolumena lor dezaten, bai eta prezio-baldintzak eta beren egoerarako eperik egokienak ere.
- Monetaren eta finantzen egonkortasuna lortzea, nahikoa malgua izanik finantza-erakundeak ekonomiaren egoera aldakorretara egokitzeko.

1.1 Finantza-erakundeak

Finantza-sistema arautzen duten agintariak eta erakundeak dira, eta, gainera, araudia betetzen dela gainbegiratzen dute. Espainian, finantza-agintaritza nagusia **Gobernua** da, eta, horren barruan, finantza-erakundeen funtzionamenduaren arduraduna **Ekonomia eta Ogasun Ministerioa** da. Funtzioak honela banatzen dira:

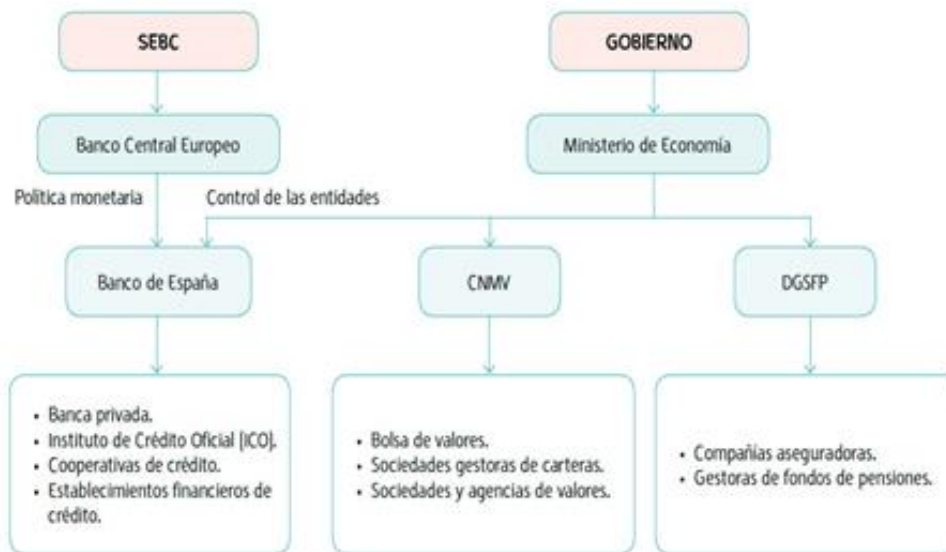
- A- Espainiako Bankua: Espainiako banku-sistema gainbegiratzen du
- B- Balore Merkatuaren Batzorde Nazionalak (CNMV): Espainiako balore-merkatuak eta haien jardura gainbegiratzen ditu
- C- Aseguruen eta Pentsio Funtzen Zuzendaritza Nagusia (DGSFP): aseguru-jardura kontrolatzen eta gainbegiratzen du.

Gainera, Espainia Europar Batasuneko kide da, eta, beraz, Espainian bizi diren administrazio publikoek, pertsonak eta enpresek errespetatu egin behar dituzte Europako Banku Zentralak, Europako Parlamentuak eta Ekonomia eta Finantzetako Ministroen Kontseilu Europarrak (ECOFIN) emandako arauak.

Banku zentralak dira herrialde bateko edo herrialde talde bateko diru-politikaz arduratzen diren erakundeak, baina, eginkizun horretaz gain, beste eginkizun batzuk ere badituzte, hala nola:

- Prezioen egonkortasuna kontrolatzea
- Legezko erabilerako moneta jaulkitzea
- Kreditu-erakundeak gainbegiratzea

Espainiako Banku Zentrala Espainiako Bankua da. Banku hori ez da independentea, Eurosistemaren eta **Banku Zentralen Europako Sistemaren (BZES) (Sistema Europeo de Bancos Centrales-SEBC)** parte da, eta, beraz, Europako araudi osoa bete behar du.

1.2 Finantza-bitartekariak

Espainiako sistemako finantza-bitartekari nagusiak honela sailka daitezke:

MOTA	BITARTEKARIA	ERAKUNDE IKUSKATZAILEA
BANKUAK DIRENAK: Ordainbide gisa onartutako tresnak jaulkitzen dituzte (maileguak, kreditu-kontuak, gordailuak). Gainera, diru-sortzaileak dira, maileguetan interes handiagoak kobratzen dizkietelako inbertitzaileei aurreztaileei baino.	Bankuak, Aurrezki-kutxak, kreditu-kooperatibak, kreditu finantza establezimenduak eta Kreditu Ofizialeko Institutua (KOI).	Espainiako Bankua
BANKUAK EZ DIRENAK: Diru-balioa duten baina ordainbide gisa onartzen ez diren tresnak jaulkitzen dituzte. Ez dira diru-sortzaileak (auto-asegurua, leasing bat).	Kredituko finantza-establezimenduak: leasing-sozietateak, factoring-sozietateak	Espainiako Bankua
	Inbertsio-zerbitzuen enpresak	Balore Merkatuaren Batzorde Nazionala (CNMV)
	Aseguru-konpainiak, pentsio-funtsak	Aseguruen eta Pentsio Funtzen Zuzendaritza Nagusia (DGSFP)

Dirección General de Seguros y Fondos de Pensiones) (DGSFP)

BANKUAK DIRENAK:

• *Bankuak*: banku-negozioan diharduten sozietate anonimoak dira, eta irabazi- asmoa dute. Aurreztaileen funtsak hartzen dituzte, eta, trukean, aurrezki horiengatik, interes bat ordaintzen dute. Eskuratutako funtsak erabiltzen dituzte partikularrei, enpresei eta administrazioei maileguak emateko. Emandako maileguengatik bankuek interesak kobratzen eta bermeak eskatzen dituzte, bezeroak ordainketak egitea posible ez duenean babestuta egoteko. Bankuek jasotzen dituzten interesak bezeroei ordaintzen dizkien interesak baino altuagoak izan behar dira.

• *Aurrezki-kutxak*: nahiz eta haien izaera pribatua izan, interes publikoa da haien helburua. Ez dago irabazi-asmorik, baizik eta gizartearen onura, eta lortutako irabaziak gizarte-ongizatera bideratzen dira.

• *kreditu-kooperatibak*: Landa-kutxa izenez ezagutzen dira. Kreditu-erakundeak dira, eta kooperatiben forma soziala dute, banku-negozioan aritzen dira eta, batez ere, kooperatibisten finantza-premiei erantzuten diete. Banku pribatuaren helburu bera dute, eta ezberdintasun bakarra da eragiketa aktiboak kooperatibistetara mugatzen direla.

• *Kredituko finantza-establezimenduak (KFE) edo finantza-establezimenduak*: Ez dute ageriko gordailuak, aurrezki-gordailuak edo eperako gordailuak irekitzeko ahalmenik, eta, beraz, haien finantzaketa-iturriak, kapital propioaz gain, ia eksklusiboki banku pribatuetara murrizten dira. Onuradunak bankuek beren eskaerak onartzen ez dituztenean baino ez dira joango finantza-establezimenduetara. Hiru mota bereiz daitezke:

- Bezeroei maileguak emateko enpresak, diru-kopuru txiki bat azkar behar dutenak (adib Cofidis)
- Produktu espezifikoak merkaturatzen dituzten enpresak, hala nola leasing-a edo factoring-a (adibidez, Santander Consumer, Lico Leasing, etab.)
- Industria-enpresen eta banaketa-enpresen filialak, taldearen merkataritza-politikei laguntzea helburu dutenak, enpresa nagusiaren produktuen erosketa finantzatzuz (adibidez, Volkswagen Finance, Carrefour finantza-zerbitzuak, etab.)».

• *Kreditu Ofizialeko Institutua (ICO)*: enpresa-erakunde publikoa da. Ez du sukurtsal-sarerik, eta, beraz, bankuen bidez egiten du finantza-lana. Ez dituzte gordailurik hartzen ez daudelako sukurtsalik eta ez dutelako partikularrentzat lan egiten.

BANKUAK EZ DIRENAK:

• Finantzazio-jarduera dutenak:

- Leasing elkarteak: ondasunak finantzatzeko dituzte finantza-errentamendu kontratu baten bidez, eta, kontratua bukatzen denean, erosteko aukera eskaintzen diote enpresariari.
- Factoring elkarteak: enpresei, bezeroak enpresei zor dizkien kredituak (truke-letrak, fakturak, ordaindukoak...) kobratzeaz arduratzen dira.
- Elkarrekiko berme-elkarteak: helburua da enpresa txiki eta ertainei (ETE) laguntza ematea, finantza-erakundeetan eskatutako kredituak bermatzeko.

- **Burtsan aritzen direnak:**

- Balore-sozietateak: inbertsio-zerbitzuak (beren kontura balioak erosi, eta, horien prezioa igotzen denean, saldu egin ditzakete) eskaintzen dituzten enpresak dira.
- Balore-agentziak: aurrekoak ez bezala, inoren kontura bakarrik inberti dezakete.
- Inbertsio kolektiboko erakundeak (IKE): inbertsio kolektiboak egiten dituzte zenbait inbertitzaileen ekarpenekin. Ekarpene horiek jaulkitzen dituzten finantza-aktiboen (zor publikoa, obligazioak, bonoak eta negoziak daitezkeen edozein balio) bidez lortzen dira.

- **Aseguru-jarduera dutenak:**

- Aseguru-etxeak: enpresa hauek bezeroak babesten dituzte ezbehar (arrisku, zoritxarreko egoera) baten aurrean. Bezeroengandik primak jasotzen dituzte, eta, ezbeharra gertatuz gero, bezeroei kalte-ordaina emateko konpromisoa hartzen dute.
- Pentsio-funtsen entitate kudeatzaileak: helburua bezeroak erretiratzen direnean pentsioak osatu edo ordezkatzeko diru bat edukitzea da.

1.3 Finantza-tresnak

Diruzko ondasunak dira (dirua), enpresa bateko aktibo finantzario izan daitezkeenak eta, aldi berean, beste enpresa bateko pasibo finantzario: eskudirua, banku-gordailuak, maileguak eta kredituak, etab.

Adibidez, enpresa batek dirua sartzen badu banku bateko kontu korrante batean, kontu hori pasiboa izango da bankuarentzat, bezeroak hala eskatzen duenean dirua itzultzeko betebeharra baitu. Bezeroari (enpresari) dagokionez, aktibo bat da, gordailututako zenbatekoa kobratzeko eskubidea baitu.

Finantza-tresnen ezaugarriak	
Errentagarritasuna	Finantza-tresna batek interesak sortzeko duen gaitasuna da.
Arriskua	Espero ez den errentagarritasuna ekar dezaketen faktoreen multzoa da (inflazioa, merkatu baten bilakaera kaltegarria, etab.)
Likidezia	Finantza-tresna batek ahalik eta kostu txikienarekin eskudiru bihurtzeko duen gaitasuna da. Produktu bat zenbat eta arrisku handiagoa hartu, orduan eta errentagarriagoa izango da, baina likidezia gutxi izango du. Beste batek, errentagarritasun txikiagoarekin, arrisku txikiagoa eta likidezia handiagoa izango ditu.

1.4 Finantza-merkatuak

Finantza-merkatuak ondasunak eta zerbitzuak eskatzen dituztenen eta eskaintzen dituztenen arteko elkarguneak dira. Hau da, finantza-tresnak eskaintzen dituztenen eta horiek eskuratzeko interesa duten inbertitzaileen topagune izango dira. Bertan kopurua, prezioa eta trukerako baldintzak finkatzen dira.

Finantza-merkatuak dira finantza-aktiboak (akzioak, bonoak, obligazioak, maileguak...) negoziatzeko merkatuak.

Finantza-merkatuen funtzioak hauek dira:

- Aurreztaileak eta inbertitzaileak harremanetan jarri.
- Eskariaren eta eskaintzaren artean finantza-aktiboen prezioak ezarri.
- Finantza-aktiboei likidezia eman.
- Bitartekaritza epeak eta kosteak murriztu, finantza-aktibo gehiagoren negoziazioa eta zirkulazioa ahalbidetzeko.

Finantza-merkatuak bi irizpideren arabera sailkatu daitezke:

a) *Negoziatzen diren produktuen arabera:*

Moneta-merkatuetan, dirua edo epe laburreko epemuga daukaten finantza-aktiboak negoziatzen dira. Gehienezko epea 12 hilabete da. Adibidez, sei hilera jaulkitako Altxorren letrak.

Kapital-merkatuetan, epe luzeko aktiboak negoziatzen dira. Egiten diren eragiketetan, bai errenta finkoko aktiboak (zor publikoa: bonuak eta obligazioak), bai errenta aldakorreko aktiboak (akzioak) erabiltzen dira. Adibidez, Estatuko bonuen jaulkipena.

b) *Aktiboen bizitzaren unearen arabera:*

Lehen mailako merkatuak (jaulkipen merkatuak): lehen eskuko merkatuak dira. Merkatu horietan, finantza-aktiboak sortu, eta lehen aldiz eskaintzen dira. Adibidez, enpresa batek finantzazioa lortzeko kapital zabalkuntza bat egiten duenean jaulkitzen diren akzioak.

Bigarren mailako merkatuak (negoiazio merkatuak): bigarren eskuko merkatuak dira. Lehen mailako merkatuetan sortutako aktiboak saldu eta erosten dira. Bigarren mailako merkatuen artean Baloreen Merkatua edo Burtza ditugu. Adibidez, bigarren mailako merkatura joko dugu aurreko kapital zabalkuntzan erositako akzioak saltzeko.

2. Europako Finantza Erakundeak

Honako erakunde hauek osatzen dute:

2.1- Europako Banku Zentralak

Frankfurten (Alemania) du egoitza, eta Europako moneta-politikaren arduraduna da. EBZren helburu nagusia prezioen egonkortasuna da. Helburu nagusi hori lortzeko, bi aldagai kontrolatu nahi ditu: -zirkulazioan dagoen diru kopurua – Erreferentziazko interes-tasa (banku pribatuak banku zentraletatik dirua lor dezakeen interesa). Hazkunde ekonomikoa eta enplegu osoa ere EBZren helburuak dira.

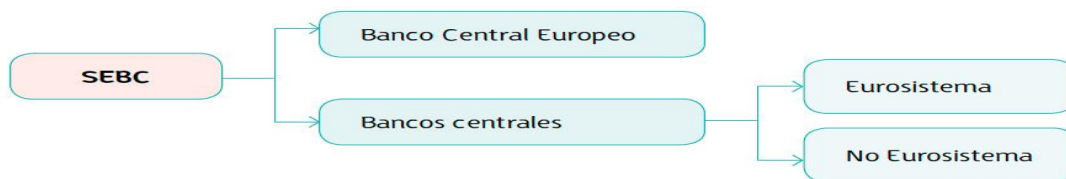
2.2 Eurosistema

Euroguneko diru-agintaritza da. Europako Banku Zentralak eta euroa legezko moneta gisa hartu duten estatuetako banku zentralek (besteak beste, Espainiako Bankuak) osatzen dute. Eginkizun hauek betetzen ditu:

- Eurogunean billete eta txanpon guztiak jaulkitzeko baimena ematea.
- Atzerriko txanpon guztiak (dibisak) kudeatzea
- Ordainketa-sistemen (eskudirua eta beste bitarteko batzuk) funtzionamendu egokia bermatzen du
- Estatistikak egitea
- Euroguneako moneta-politika bakarra gauzatzea

2.3 Banku Zentralen Europako Sistema (BZES)

Europar Batasuneko kide diren Euroguneako herrialde guztiek osatzen dute.

3. Espainiako Finantza Erakundeak

Honako erakunde hauek osatzen dute:

3.1- Espainiako Bankua

Euroa indarrean sartu zenetik, Espainiako Bankua ez da jada gure herrialdeko moneta-politikaren arduraduna, Eurosisistemari dagokio eginkizun hori. Funtzio horiek alde batera utzita, beste batzuk egiten ditu modu independentean. Espainiako Bankuaren funtzioak hauek dira:

Banku Zentralen Europako Sistemako (BZES) kide gisa:	Nazioko banku zentral bezala:
• Euroguneako moneta-politika zehaztu eta exekutatu. • Dibisen kanbio-eragiketak egin. • Euroguneako ordainketa-sistema sustatu. • Erabilera legaleko billeteak igorri.	• Europako Banku Zentralera transferitzen ez diren dibisa eta metal preziatuen erreserbak mantentzen eta kudeatzen ditu. • Finantza-sistema on eta egonkorra sustatzen du. • Kreditu-erakunde eta finantza-merkatuak ikuskatzeko gaitasuna dauka. Hutsegite larriak bereiz ditzake, eta Ekonomia eta Ogasun Ministerioari hutsegite oso larrien berri ematen dio. • Metalezko moneta jaulkitzen du. • Estatistikak egiten eta argitaratzen ditu, betetzen dituen funtzioen araberakoak. • Zor publikoa kudeatzen du, eta laguntzen du dituen baliabide tekniko bidez altxorraren zorraren jaulkipenean, amortizazioan eta kudeaketan. • Gobernua aholkatzen du, eta egokiak diren ikerketak eta txostenak egin.

3.2-Balore Merkatuaren Batzorde Nazionala (CNMV)

Arduratzen da bai balore-merkatuak (akzioak, obligazioak eta bonuek, letrak, ordaindukoak,...) (lehen mailakoak eta bigarren mailakoak) bai merkatu horietan jarduten duten (que operan en esos mercados) organismoak, enpresak eta erakundeak gainbegiratzeari (supervisar). Bere helburuak honako hauek dira:

- Espainiako merkatuen gardentasuna (transparencia) zaintzea (velar por).
- Prezioak behar bezalaosatzen direla zaintzea
- Inbertitzen dutenak babestea

CNMVk, besteak beste, honako eginkizun hauek betetzen ditu:

- Gobernuari aholku ematea Ekonomia Ministerioaren bitartez.
- Balore-merkatuekin lotutako neurriak proposatzea.
- Informazioa zabaltzea eta sustatzea, merkatuen gardentasuna lortzeko.
- Merkatuan diharduten erakundeen kontrol ekonomikoa eta finantzarioa.
- Zehatzeko ahala erabiltzea.
- Bere jardunari eta balore-merkatuaren egoerari buruzko urteko txostena argitaratzea.

3.3- Aseguru eta Pentsio Funtsen Zuzendaritza Nagusia (DGSFP)

Aseguru-etxeen tutoretza eta kontrola egiten duen organoa da.

Besteak beste, honako eginkizun hauek ditu:

- Aseguru-jardueran sartzeko baldintzak betetzen direla kontrolatzea.
- Erakundeen jarduera gainbegiratzea eta ikuskatzea (supervisar e inspeccionar).
- Konpainien kaudimena (solvencia de las compañías) kontrolatzea
- Aseguratutako pertsonen aurkeztutako erreklamazioei eta kexei erantzutea.

Aseguru Pribatua Antolatzeko Legeak (30/1995 Legea) aseguru-jarduera eta pentsioen kudeaketa honako konpainia pribatu mota hauetara mugatzen ditu:

- **Aseguru-konpainiak:** Ezbeharren bat gertatuz gero kalte-ordaina emateko konpromisoa hartzen duten enpresak dira, aseguruak prima bat ordaintzearen ordainetan (como contrapartida al pago de una prima por el asegurado).

- **Pentsio-funtsen kudeatzaileak:** aseguratutako pertsonaren ekarpenek eratutako sozietateak dira, eta Gizarte Segurantzak erretiroa hartu ondoren ordaintzen dituen pentsioak osatzea dute helburu. Se trata de sociedades constituidas por las aportaciones de la persona asegurada que tienen por objeto complementar las pensiones que paga la Seguridad Social tras la jubilación.